

VARUL

Krimināltiesiskā atbildība būvniecībā

Kaspars Freimanis
ZAB „VARUL” vecākais jurists

Konference „Nekustamais īpašums un būvniecība Baltijā 2014”
Rīgā, 2014.gada 28.martā.

VARUL

Krimināltiesiskā atbildība –
pats smagākais tiesiskās atbildības veids

VARUL

Krimināltiesiskā atbildība iestājas, ja:

- 1) ir izdarīts nodarījums, kura sabiedriskā kaitīguma pakāpe ir lielāka, nekā jebkuram cita veida tiesībpārkāpumam;
- 2) nodarījums ir paredzēts Krimināllikumā;
- 3) persona ir vainīga noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā;
- 4) par nodarījumu paredzēts kriminālsods.

VARUL

Krimināllikuma 239.pants. Būvniecības noteikumu pārkāpšana [sākotnējā redakcijā]

(1) Par celtņu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības normu un noteikumu pārkāpšanu, ja tā rezultātā sabrukusi būve vai tās daļa, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar arestu, vai ar naudas sodu līdz piecdesmit minimālajām mēnešalgām.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izraisījušas smagas sekas, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem.

VARUL

Krimināllikuma 239.pants. Būvniecības noteikumu pārkāpšana [pašreizējā redakcijā – no 2013.gada pirmā aprīļa]

(1) Par celtņu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības normu vai noteikumu pārkāpšanu, ja tā rezultātā sabrukusi būve vai tās daļa, —

soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izraisījušas smagas sekas, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

VARUL

Likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 24.pants

(1) Atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas izraisījis smagas sekas, iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā izraisīta cilvēka nāve, nodarīti smagi miesas bojājumi vai psihiskas dabas traucējumi vismaz vienai personai, mazāk smagi miesas bojājumi vairākām personām, mantiskais zaudējums lielā apmērā vai radīts citāds smags kaitējums ar likumu aizsargātām interesēm.

(2) Kritēriji miesas bojājumu smaguma pakāpes noteikšanai paredzēti šā likuma pielikumā.

VARUL

Likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 20.pants

Atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziegumu, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu. Priekšmetu vērtība nosakāma atbilstoši tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā.

Liels apmērs - 16000 EUR

VARUL

Krimināllikuma 239.panta norma atzīstama par blanketu tiesību normu, jo minētā panta dispozīcija satur norādi uz pantā neuzskaitītiem, neprecizētiem normatīvajiem aktiem, kuri regulē būvniecību.

- “Celtnu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības **normas**”
- “Celtnu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības **noteikumi**”

VARUL

- “Celtņu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības **normas**”
  - ✓ Būvniecības likums
- “Celtņu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības **noteikumi**”
  - ✓ Vispārīgie būvnoteikumi (Ministru kabineta noteikumi Nr.112)
  - ✓ Būvnormatīvi, piemēram:
    - ✓ Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 208-08 “Publiskas ēkas un būves”;
    - ✓ ... LBN 211-08 “Daudzstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamie nami”;
    - ✓ ... LBN 231-03 “Dzīvojamo un publisko ēku apkure un ventilācija”);
    - ✓ ...;
  - ✓ u.c.

VARUL

Ja **nav** notikusi

“celtņu, tiltu, ceļu pārvadu un citu būvju celtniecības normu vai noteikumu pārkāpšana”,

tad trūkst noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvās puses pazīme (nav paveikta ar Krimināllikumu aizliegtā darbība vai bezdarbība), līdz ar to arī persona nav saucama pie kriminālatbildības.

Kriminālprocesa likuma 377.pants “Kriminālprocesu nedrīkst uzsākt, bet uzsākts process ir jāizbeidz, ja izdarītajā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva”

VARUL

Subjektīvā puse (fiziskās personas attieksme pret būvniecības noteikumu pārkāpšanu):

- 1) būvniecības noteikumu pārkāpšanu (darbību), persona var veikt apzināti vai aiz neuzmanības, taču
- 2) Attiecībā uz sekām personas psiholoģiskā attieksme izpaužas tikai kā neuzmanība –
  - persona ir paredzējusi kaitīgo seku iestāšanās iespēju, tomēr paļāvusies, ka tās varēs novērst vai arī
  - persona nav paredzējusi kaitīgo seku iestāšanās iespēju, kaut gan tai vajadzēja un tā varēja kaitīgās sekas paredzēt.

VARUL

Tātad:

persona nav saucama pie atbildības par Krimināllikuma 239.panta pārkāpumu, ja persona apzināti nav ievērojusi būvniecības noteikumus:

- 1) vēloties, lai kaitīgās sekas iestātos vai arī
- 2) esot vienaldzīgai pret kaitīgo seku iestāšanos vienlaicīgi apzinoties, ka kaitīgas sekas var iestāties.

Šādā situācijā persona būtu saucama pie atbildības vai nu pēc:

- 1) Krimināllikuma 117.panta (Slepkavība pastipriņošos apstākļos – tā izdarīta vairāku personu dzīvībai bīstamā veidā);
- 2) Krimināllikuma 118.panta Slepkavība sevišķi pastipriņošos apstākļos (Par slepkavību, ja noslepkavotas divas vai vairākas personas)
- 3) cita Krimināllikuma panta, kurā paredzētas sekas, kuras persona ir vēlējusies panākt neievērojot būvniecības noteikumus.

VARUL

Noziedzīgu nodarījumu ideālā kopība:

Personas izdarīts viens noziedzīgs nodarījums, kas atbilst vairāku dažādu noziedzīgu nodarījumu sastāvu pazīmēm.

Piemēram:

Krimināllikuma 239.panta otrā daļa (būvniecības noteikumu pārkāpšana, ja tā izraisījusi smagas sekas – nāvi)

+

Krimināllikuma 123.pants (nonāvēšana aiz neuzmanības)

Kriminālprocesa sākotnējā kvalifikācija Zolitūdes traģēdijas lietā šobrīd izdarīta tikai pēc Krimināllikuma 239.panta otrās daļas.

VARUL

Objekts (aizskartās intereses un kaitīgās sekas)

Būvniecības noteikumu pārkāpšana aizskar šādas intereses:

- 1) vispārējo drošību būvniecības darbu veikšanas jomā;
- 2) var aizskart arī personas dzīvību; veselību; mantiskās un citas ar likumu aizsargātās intereses.

Obligāts nosacījums ir kaitīgās sekas!

- 1) būves sabrukšana (239.panta pirmā daļa);
- 2) papildus arī smagas sekas (239.panta otrā daļa).

Personu pie kriminālatbildības nesauc, ja:

- 1) ja nav iestājušās minētās sekas;
- 2) sekas ir iestājušās, bet tās tieši nav izraisījuši būvniecības normu pārkāpšana (trūkst cēloņsakarības).

VARUL

Ko sauksim pie atbildības?

Subjekts

Latvijā tikai fiziska persona:

14 gadus sasniegusi pieskaitāma fiziska persona, kas ir saistīta ar būvniecības darbu veikšanu, tai skaitā arī atbildīga par būvju noteikumu ievērošanu.

Kvazi subjekts

Teorētiski pašu juridisko personu varētu apzīmēt kā krimināltiesiskās atbildības „kvazi-subjektu”: to nesauc pie kriminālatbildības (jo nevar konstatēt vainu), bet tai var piemērot piespiedu līdzekļus.

Diemžēl, Latvijā piespiedu līdzekļi juridiskajām personām praksē gandrīz netiek piemēroti!

VARUL

Krimināllikuma 12.pants:

“Par noziedzīgu nodarījumu, ko privāto tiesību juridiskās personas interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā izdarījusi fiziskā persona, attiecīgā fiziskā persona saucama pie kriminālatbildības, bet juridiskajai personai var piemērot šajā likumā paredzētos piespiedu ietekmēšanas līdzekļus.”

VARUL

Piespiedu līdzekļu veidi

1) likvidācija

* izslēdz citu *piespiedu līdzekļu* piemērošanu

2) tiesību ierobežošana

3) mantas konfiskācija

4) naudas piedziņa

* šos *piespiedu līdzekļus* var piemērot vairāk nekā vienu vienlaicīgi

VARUL

Krimināllikuma 279.pants (Patvarība)

“Par kādas darbības izdarīšanu patvaļīgi, apejot normatīvajā aktā noteikto kārtību, ja šīs darbības tiesiskumu apstrīd valsts vai pašvaldības iestāde vai cita persona (patvarība) un ja šīs darbības rezultātā radīts būtisks kaitējums”

Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību 23.pants (būtisks kaitējums):

- 1) nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums (1600 EUR) un apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses;
- 2) Ar likumu aizsargāto interešu apdraudējums ir ievērojams (apdraudētas Satversmē aizsargātās intereses).

VARUL

Tātad gadījumā, ja persona apiet būvniecību reglamentējošos normatīvos aktus, taču tā rezultātā nesabrūk būve vai tās daļa, taču ir radīts savādāka veida būtisks kaitējums personu var saukt pie kriminālatbildības par patvarību.

Piemēram:

Bez būvatļaujas tiek uzbūvēta ēka, kas liedz kādai personai piekļuvi viņas īpašumam, kā rezultātā tiek aizskartas šīs personas Satversmes 105.pantā garantētās tiesības uz īpašumu.

VARUL

Saprotiet, ne jau Krimināllikumā paredzētajā atbildībā ir jautājuma galvenā būtība. Ir jābūt izveidotam loti spēcīgam un efektīvam kontroles mehānismam, kad katra persona, kura liek savu parakstu, ka tur viss ir kārtībā, lai tā veiktu šo projekta analīzi nevis tikai pāršķirstot un pārskrienot pāri, bet lai izpildītu savus pienākumus. Te ir runa par katra individuālo atbildību un pienākumu. Gan tam ekspertam, kurš apstiprināja projektu, ka tur viss kārtībā, gan arī būvuzraugam, kurš tiek algots un saņem naudu par to, lai būtu tā, ka viņš apmeklē būvobjektu un reāli seko līdzi, lai visi celtniecības darbi notiktu atbilstoši projektam.

(Ēriks Kalnmeiers, Latvijas Republikas ģenerālprokurors)

VARUL

Paldies par uzmanību!

Kaspars Freimanis
ZAB „VARUL” vecākais jurists

E-pasts: kaspars.freimanis@varul.com

Tālrunis: **28353071**

Adrese: **Kaļķu iela 15 (3.stāvs), Rīga, LV-1050**

www.varul.com